

BESTE
ZENBAIT

JOLAS MATEMATIKOAK

J. ETXEBERRIA eta J.M. GOÑI

Gaurko gaia aurreko alean esan genuen legez, kriptogramena izango da. Zer dira bada kriptogramak? galdetuko duzue. Ondokoa definizio moduko bat izan daiteke: "*Ariketa desberdinetan ipini ditugun hizkien eta ikurren zenbaki balioa igertzea, ariketa hauek egiaz-*

$$\begin{array}{cccccccc}
 & x & x & x & x & x & x & x \\
 - & x & x & x & & & & \\
 \hline
 & 0 & 0 & 0 & x & x & & \\
 & & & & - & x & x & \\
 \hline
 & & & & 0 & x & x & x \\
 & & & & - & x & x & x \\
 \hline
 & & & & & & & 1
 \end{array}$$

tatzeko.

Adibide oso samur eta klasiko batekin hasiko gara. Honela planteia daiteke.

"Ondoko zatiketa hau zuzen izateko izarren balioa igerri".

$$\begin{array}{cccccc}
 | & x & x & & & \\
 \hline
 & x & x & 8 & x & x
 \end{array}$$

1. Irudia.

Angi dago zatiduraren lehenengo zifra, 9 dela. Azkenekoarekin berdin gertatzen da. Zergatik? Ba, kusten dugun bezala zatitzailea bider 8, bi zifrako zenbaki bat bidera delako, eta berriz, lehenen-

goa eta azkena zatitzaileekin biderkatzean hiru zifrako zenbaki bat eman duelako.

Bigarren eta laugarren zifrak, zero dira, ez direlako behar diren

biderkaketak egin.

Horrela, badugu emaitza: **90.809** zenbakia da.

Orain, zatitzaleaz hasiko gara. Bere balioak **12** izan behar du. Bi zifrako zenbakia da; **8**-z biderkatzean beste bi zifrako zenbaki bat ematen du, eta **9**-z biderkatzerakoan hirukoa. Hau betetzen duen zenbaki bakarra **12** da.

Buruketa hau erabakita dugu.

90.809 da emaitza, **12** zatitzalea eta **2** hondarra. Gero, zenbakiak **90.809x12+1=1.089.709** izan behar du. Erraza ezta?

Gaurkoz, bukatu dugu gure kalamatrika, orain lan txiki bat emango dizuegu, pizkanaka pizkana ka ondoko kriptograma hauek lantuz.

Aurreko alekoa asmatu al zenu-ten?

JOLASKIDE = 00AAI,

eta ebazpena hau da:

523814769 = 22887

Asko erabili al zenuten kalkula gailua? Gaurkoetan ez duzue horren beharrik izango.

$$\begin{array}{r}
 x \ x \ x \ x \ x \ x \ x \ x \\
 - \ x \ x \ x \\
 \hline
 \quad \quad \quad x \ x \ x \ x \\
 \quad \quad \quad - \ x \ x \ x \\
 \hline
 \quad \quad \quad \quad \quad \quad x \ x \ x \ x \\
 \quad \quad \quad \quad \quad \quad x \ x \ x \ x \\
 \hline
 \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad 0 \ 0 \ 0 \ 0
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 | \ x \ x \ x \\
 \hline
 \quad \quad \quad x \ x \ 8 \ x \ x
 \end{array}$$

2) $(x-1) dx = AA + A$

3)
$$\begin{array}{r}
 \text{GAURKO} \\
 \hline
 \text{xxxxxxx} \\
 \text{GAURKO} \\
 \text{OGAURK} \\
 \text{KOGAUR} \\
 \text{RKOGAU} \\
 \text{URKOGA} \\
 \text{AURKOG} \\
 \text{GAURKO} \\
 \hline
 \text{GxxAxURxxKxO}
 \end{array}$$

5)

LODIRIK
USTERIK

$$\begin{array}{r}
 \hline
 \text{xxxxxxxx} \\
 \text{xxxxxxxx} \\
 \text{xxxxxxxx} \\
 \text{xxxxxxxx} \\
 \text{xxxxxxxx} \\
 \text{xxxxxxxx} \\
 \hline
 \text{UxxxxxxxxSTERIK}
 \end{array}$$

4)
$$\begin{array}{r}
 \text{xxxxxxxx} \quad \text{xxxx} \\
 \hline
 \text{x} \\
 \text{xxx} \\
 \text{xx} \\
 \hline
 \text{xxxx} \\
 \text{xxxx} \\
 \hline
 \text{xxxxx} \\
 \text{xxx3x} \\
 \hline
 \text{00000}
 \end{array}$$

6)

ZERUA
UREZA

$$\begin{array}{r}
 \hline
 \text{xxxxxx} \\
 \text{xxxxxx} \\
 \text{xxxxxx} \\
 \text{xxxxxx} \\
 \text{xxxxxx} \\
 \hline
 \text{xEZxZZxRA}
 \end{array}$$

Bukatzeko, zenbakiakin gabiltza
nez, hemen dituzue beste bi kriptogramatik kanpo gelditzen direnak. Lehenengoa koadro hau bete behar da, zeroa at utzita, beste bederatzi zifrak erabiliz.

$$\square - \square = \square$$

$$\square : \square = \square$$

$$\square + \square = \square$$

Bigarrena oso buruketa bitxia da, Y. Pereïmaneu-ren "Aritmetika recreativa" liburutik hartuta dago eta marrazki bakoitzaren balio eskatzen da, kontutan harturik aritketak zuzenak irten behar duela.